

‘Een roman om stil van te worden. Wat knap om rond zo’n heftig en gevoelig onderwerp, zo’n mooi en indringend verhaal te weven. Joke Verweerd heeft zichzelf opnieuw overtroffen!’ – Ina van der Beek

‘Joke Verweerd weet ook in *Vogelvlucht* zo in de huid van de hoofdpersoon te kruipen, dat je als lezer wordt meegenomen in Matthy’s zoektocht. Te midden van gebrokenheid kan het ineens gebeuren dat je met Matthy tot de ontdekking komt dat ook jij boven jezelf wordt uitgetild.’ – Dorothee Berensen

‘Als lezer voelde ik de emoties van de nabestaanden van een slachtoffer van de ramp met de MH17: woede, verdriet, schuldgevoel, maar ook het zoeken naar God. Dit is zo’n boek dat het waard is om nog eens te lezen.’ – Greetje van den Berg

‘Tussen ergens en nergens – een nietig spoor zoeken en een weg ontdekken in actuele roman.’ –
Ria Borkent

‘Een roman die het aandurft om te vertellen over de persoonlijke gevolgen van een van de grootste rampen van deze periode. En wel op zo’n manier dat het raakt en binnenkomt, in de actualiteit van terreur, aanslagen en wantrouwen.’ – Gert-Jan van Rietschoten

‘Ook als je geen soortgelijke ramp meegemaakt hebt, is dit boek een bemoediging voor mensen die op zoek zijn naar hun plaats in het grote geheel.’ –
Elise Wijland

Van Joke Verweerd verschenen eerder bij Uitgeverij Mozaïek:

De wintertuin, roman

De rugzak, roman

Permissie, roman

Paradiso, roman

Snoeitijd, roman

Op de huid, roman

Pareloester, roman

Stuifzand, roman

Retour Rantepao, roman

Wapenbroeders, novelle

Vindersloon, novelle

Binnenstebuiten, verhalen

Spiegeling, verhalen

Spiegeling, luisterboek

Opnieuw beginnen, verhalen

Opluisteren, verhalen, gedichten en gebeden voor christelijke feesten

Verdwalen en thuiskomen, kerstverhalen

Joke Verweerd

Vogelvlucht

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Deze roman is fictie, elke overeenkomst met bestaande personen of situaties berust op toeval.

ISBN 978 90 239 9687 3

NUR 301

Ontwerp omslag Geert de Koning
Omslagbeeld Perron 11, Jennifer van der Meer
Auteursfoto Rianne den Bok
Lay-out en dtp Gerard de Groot

© 2016 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer
Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl
www.jokeverweerd.nl

Keerpunt

Er is niets moeilijks aan rechtdoor fietsen. De wegen zijn hier recht en fietsen kan ze sinds haar derde. Gewoon voor je blijven kijken en het bulderend opstijgen van het zoveelste vliegtuig negeren. Wie daar niet tegen kan, is niet van hier.

‘Hier’ is de polder, die nog steeds heet naar wat hij was: de Haarlemmermeer. Sinds dik anderhalve eeuw kun je hier fietsen op de bodem van wat eens de Waterwolf werd genoemd. Je houdt het niet voor mogelijk wat anderhalve eeuw met een landschap kan doen.

Matthy buigt zich over het stuur, of misschien toch onder het vliegtuig. Soms lijkt je die dingen bijna te kunnen aanraken. De piloot lijkt er zin in te hebben, hij trekt snel op. Vakantiebestemming nummer zoveel, maar sinds de gebeurtenissen van de afgelopen week vraagt Matthy zich af hoe de passagiers zijn ingestapt en hoe vaak ze overwogen hebben hun vlucht te annuleren.

Vijf keer achter elkaar moet ze niezen; dat komt door de kerosinedamp in de lucht.

Ze snapt niet dat er nog mensen op vakantie gaan. Op dit moment begrijpt ze heel veel dingen niet. En vandaag krijgt ze haar pedalen bijna niet rond, hoewel er amper wind is. Een warm briesje maakt de zomerdag zo goed als volmaakt. Voor het oog dan.

Dit is de polder waar Matthy en haar zus Hilly geboren zijn. Waar ze fietsen leerden en al het andere. Veel dingen hoefde

zij niet uit te vinden omdat Hilly alles al wist. Dat is soms nog zo, en daarom is ze naar haar op weg.

Ze schelen maar tien maanden, en bijna iedereen denkt dat Hilly de oudste is. Hilly weet waar ze staat, terwijl Matthy altijd onderweg is. Zoals nu, nu ze niet weet waar ze het zoeken moet.

Haar benen voelen als lood en er zit iets in haar oog, een vliegje of iets anders, wat eruit moet. Er was een tijd dat je, als je bijna omviel, op je trappers ging staan, dan had je zo weer vaart. Als kind durf je alles, zie je geen gevaar. Nu is ze haar vaart al verloren en ziet ze wel waar ze terechtkomt. In het hoge gras van de berm zoekt ze tevergeefs een zakdoek.

Ze is zomaar gegaan, zonder van tevoren te bellen. Misschien is Hilly niet thuis; dan heeft ze zich voor niets afgepeigerd. Weer een vliegtuig, een Boeing 777. Ja, precies zo een was het.

Als Hilly niet thuis is, dan is Siem er wel. Tenzij hij vanmiddag bij de psychiater zit. Of is hij daar al mee klaar? Ze vraagt er maar niet meer naar, Siem denkt dat het goed met hem gaat. Wat zij denkt, houdt ze voor zich.

Boven haar zoekt het vliegtuig brullend zijn weg omhoog. Nu kijkt ze toch. Het zal nog wel even duren voor ze een 777 kan negeren. Ze houdt haar adem in tot ze sterretjes ziet en dan is het toestel nog maar een stip in het blauw. Ze hapt een nieuwe teug lucht en nog een, waardoor het bonzen in haar hoofd afneemt. Opstappen en vaart maken, houdt ze zichzelf voor; je bent onderweg naar Hilly en je bent al over de helft. Het is onzin om terug te gaan omdat er zojuist een Boeing 777 is opgestegen. Doe nou gewoon wat je van plan was. De wereld draait gewoon door.

Een week geleden, op 17 juli 2014, vertrok er een 777, vlucht MH17, een combi van Malaysia Airlines en KLM, met 298 mensen aan boord. Die mensen zijn nooit aangekomen op

hun bestemming. Ze worden gezocht en bijeengeraapt in de velden bij Grabovo in Oekraïne. Verzameld en stukje bij beetje thuisgebracht. Vandaag landde er een Hercules met vierenzeventig doodskisten, gisteren werden er veertig gebracht en wie weet hoeveel er nog komen.

De wereld kijkt mee en roept over de manier waarop Nederland zijn mensen terughaalt: de integere aanpak, de waardige ceremonie, de eenvoud van een trompet die The Last Post laat horen.

De eenvoud betekent dat er gewoon geen woorden voor zijn en de radeloze verwarring wordt er niet minder van. Er zijn gebeurtenissen die het leven lamleggen. Die je leeg en hol achterlaten, met een gapend gat op de plaats waar je hart zou moeten zitten.

Ze hoopt dat Hilly haar twee of drie stappen achteruit kan trekken, zodat ze opnieuw overzicht krijgt en de realiteit aankan. Vandaag heeft ze al minstens vijf keer gedacht dat het niet waar kan zijn, dat ze nu maar eens wakker worden moet. Maar ze is wakker. Het is donderdag 24 juli 2014.

Annis is dood. Weg voor altijd. Nooit meer schuift ze aan het bureau tegenover Matthy. Nooit meer staat ze met haar sportschoenen in haar hand te wachten. Nooit meer zullen ze samen lunchen, samen shoppen, samen lachen of balen. Nooit meer zal ze een lange zwarte haar van Annis op het witte laminaat vinden. Nooit meer een mailtje, een sms of een appje met haar naam eronder krijgen. Zonder Annis is het leven ondenkbaar, ze hoort er gewoon te zijn. Ze is er geweest vanaf de basisschool; ze waren altijd vriendinnen gebleven, ook de jaren dat Annis in Jakarta woonde. Nooit zijn ze elkaar uit het oog verloren. Het is onbestaanbaar dat het 'Tot ziens' van acht dagen geleden een afscheid voorgoed is geworden.

Je gelooft het niet. Zulke dingen gebeuren in films. Maar het staat in iedere krant en in ieders ogen. Het kruipt onder je huid. Ergens begint iets te rafelen en te scheuren, te zwellen

en te barsten en je weet dat je nog steeds niet voelt wat je zou moeten voelen. Je wordt bang van de wereld, vertrouwt jezelf niet meer. Je weet niet eens of je nog wel rechtdoor kunt fietsen.

Daar is het huis van Hilly en Siem. Het is klein en een beetje scheef gezakt in de ringdijk. Het stoepje naar beneden geeft haar de vaart die ze nodig heeft. Uit het open raam komt de tune van het journaal. Loeihard schalt het de polder in.

Siem zit alleen voor de buis. De kamer is donker; sinds hij ziek is, schemert het hier. Altijd zitten de gordijnen op een kier na dicht.

‘Hoi, Siem!’ Matthy’s stem klinkt schor.

Zijn blik blijft aan de beeldbuis gekluisterd, terwijl hij op de bank naast zich klopt. Maar zij loopt terug naar de keuken, tapt een glas water en klokt het achter elkaar naar binnen.

Ze had zo gehoopt dat Hilly thuis was. Naast Hilly had ze het nieuws wel aangekund, maar de bril van Siem wil ze niet, daar is ze bang voor.

Ze kijkt naar hem, naar de manier waarop hij zich vooroverbuigt naar het scherm, zijn handen rustend op zijn knieën. Een spijkerbroek met de rafels van afgeknipte pijpen. Rond zijn wangen de schaduw van een paar dagen niet geschoren zijn. Siem was tot ruim een half jaar geleden docent geschiedenis op het Leeghwater College, de meest elitaire scholengemeenschap van de polder. Zoals hij er nu uitziet, zou hij een dissonant zijn daar, maar zolang zijn burn-out duurt, is het geen punt. Bezoek van school heeft hij intussen te vaak afgewimpeld, ze zullen niet meer onverwacht met een fruitmand voor de deur staan. En of hij ooit weer terug gaat naar dat vorige leven is de vraag, want het ziet ernaar uit dat hij dat niet meer wil.

Hij schudt zijn hoofd nu en laat zijn adem met een scherp geluid tussen zijn lippen door glippen. ‘Wat een criminelen,

wat een ongelooflijke maffiabende daar in Rusland! Terroristen zijn het! Moordenaars! Ze deinzen echt nergens voor terug.'

Even is ze bang dat hij het geluid nog harder wil zetten, maar hij pakt de afstandsbediening om te dimmen. 'Heb jij ook de behoefte om te vloeken, Matthy?'

'Wij vloeken hier geen van allen,' zegt ze rap zodat hij weet dat ze het van hem ook niet pikt.

Nu lijkt hij de afstandsbediening naar het scherm of dwars door de kamer te willen smijten. Hij maakt het gebaar echter niet af, maar zakt in elkaar alsof hij aan alle kanten leegloopt, en hij verbergt zijn gezicht in het kussen dat naast hem ligt.

Hij zou niet moeten kijken en ook niet moeten luisteren. Hij moet vooral niet te veel prikkels ervaren. Prikkel van dit kaliber zijn een ramp voor hem. Ze zou hem in bescherming moeten nemen, hem moeten verlossen van de mokerslagen die op hem neerkomen. Maar dat kan ze niet. En eigenlijk wilde ze wel graag net zo overstuurd zijn als hij. Hij ondergaat de pijn en zij blijft maar denken dat het niet waar kan zijn.

'Waar is Hilly?' vraagt ze dan toch maar.

'Naar Schiphol. Ze moest iets ophalen.'

Hilly werkt op Schiphol bij het bagagedepot Lost & Found. Maar wat ze daar buiten werktijd moet doen snapt Matthy niet. 'Is ze al lang weg?'

'Al uren,' zegt Siem, zijn stem gesmoord in het kussen.

'Was ze eerst naar huis gekomen, gewoon om vier uur?'

'Nee, ze was vrij vandaag, maar ze werd gebeld, riep: "Houd de deur dicht, ik kom eraan," en toen was ze vertrokken, nog voordat ik snapte wat er aan de hand was daar.' Hij zucht. 'De hele wereld is dol gedraaid. En aan mij wordt niet zo veel uitgelegd momenteel.'

'Houd de deur dicht? Waar slaat dat op? Toch niet weer een ramp, hè?'

'Ik zeg toch dat ik het niet weet!'

‘Je kunt misschien even op de computer kijken, bij het laatste nieuws of op de site van Schiphol. Als er iets te melden is...’

‘Matthy, hou je kop!’

Het is benauwd in de kamer, er hangt een mix van angst en woede. Het zal vast niet gemakkelijk zijn om met Siem te leven, maar Hilly laat hem nu lelijk in zijn sop gaarkoken.

Matthy zou boos op haar willen worden. Wat kan er van zo veel belang zijn dat je op je vrije dag zonder iets uit te leggen de boel achterlaat? Er zijn toch capabele collega’s genoeg? Ze is daar heus niet onmisbaar! Waarom kijkt ze niet beter naar Siem? Het gaat niet goed met hem. Straks is hij weer terug bij af en dan moet hij opnieuw worden opgenomen. Moet je zien hoe hij daar zit: zijn benen opgetrokken, het kussen op zijn knieën en daar zijn woeste krullenkop in gestopt. Als je zo op het puntje van de bank kunt zitten, moet je hele lichaam wel verkrampd zijn.

Ze krijgt de neiging om hem om te duwen zodat hij zijn evenwicht verliest. Dat hoofd moet uit het kussen vandaan, anders lijkt het haar schuld dat hij daar zo compleet radeloos zit. Hil moet op haar duvel krijgen; ze kan hier niet zomaar weglopen als het haar uitkomt. Is ze nou helemaal gek geworden?!

De nieuwslezer zegt dat er gewacht wordt op verbinding, er staat een interview gepland met de *chef de mission* van het Landelijk Team Forensische Opsporing.

In de paar seconden van gonzende stilte klinkt buiten het knarsen van het grind. Is dat Hilly’s Vespa die vol in de remmen het stoepje afkomt?

Een rode flits langs het achterraam. Ze is het! Op het moment dat de schuurdeur dichtvalt, begint de verslaggever te praten; de beelden lijken achter zijn woorden aan te huppelen. Ze horen het wel, maar luisteren niet meer. Want Hilly loopt terug de dijk op, waar een auto is gestopt. Met wie praat

ze? Dat is de stem van Raf, haar collega van Lost & Found. Wat moet hij hier?

Matthy kijkt hoe Siem reageert; hij kent Raf nog niet zo lang en het is geen geheim dat Raf en Hilly nogal close zijn. En dat is zacht uitgedrukt. Al is Raf een goed mens en is hij druk bezig Siems vertrouwen te winnen, het blijft toch een wonderlijke situatie. Als je ziet hoe die twee met elkaar omgaan, voel je je vanzelf een buitenstaander.

‘Als Hilly vrij is, vervangt Raf haar toch? Wat doet hij dan hier?’ Wat een stomme vraag! Matthy kan zichzelf wel slaan.

Siem heeft een opgejaagde blik in zijn ogen als hij overeind vliegt. In drie stappen is hij bij het raam van de opkamer aan de voorkant en trekt met een onhandige felle ruk het gordijn open. De uit de kluiten gewassen ijzervaren in de vensterbank wankelt en ploft naar beneden. Maar er is niets te zien, de auto rijdt net weg. En bij de achterdeur is Hilly, ze trekt een broodmagere hond de keuken in. Ze heeft hem aangelijnd met de riem van haar broek.

‘Kom maar, kom maar, kom maar! Je bent welkom en je bent veilig hier.’

Matthy moet ervan hoesten en Siem valt terug op de bank, beukt op het kussen in met zijn vuist.

‘Ja, hoor,’ zegt hij met een grimas die zowel lachen als huilen kan zijn, ‘ze heeft ’em!’ Het klinkt als een opgelucht verwijt.

Hilly’s gezicht is blozend, en net zo rond als de rest. Mooi mollig is ze de laatste tijd. Ze straalt gulheid uit en warmte. Altijd, dus ook nu.

Nadat ze de achterdeur heeft dichtgetrokken, tapt ze een plastic bak vol water en zet die op de vloer. De hond rilt en lijkt zich af te vragen wat sterker is: de angst of de dorst. De dorst wint het als Hilly’s stem lokt en bedelt: ‘Kom maar, jij durft wel... Ja ja ja.’

Als de hond gretig begint te slobberen, heeft Hilly het volumeknopje op de afstandsbediening al gevonden en hoewel de beelden er niet om liegen, lijkt de razende wereld buiten dit huis een andere planeet nu het geluid grotendeels wegvalt. Matthy en Siem kijken de keuken in, die lichter is, waar Hilly neerknielt bij het magere dier, dat zich op zijn rug laat rollen. Hilly's strelende hand wordt een helende hand, die rigoureuus de teken uit de hondenvacht draait, tegen de klok in. Het doet pijn en is heerlijk tegelijk. Matthy zet haar nagels in de rug van haar hand in een poging te beleven wat de hond voelt.

Ondertussen vertelt Hilly dat het dier al sinds een week gespot werd op de baan en bij de vuilcontainers. Dat de marechaussee een kooi met lokaas had geplaatst, maar dat hij daar niet in trapte. Maar vanmiddag was er in een van de loodsen een deur achter hem dichtgevallen en toen de beveiliging hem wilde laten platspuiten maar geen dierenarts te pakken kreeg, had Raf ervoor gepleit dat zij een kans moest hebben om zijn vertrouwen te winnen.

'Nou heb ik geen ervaring met honden, maar het lukte me wonderbaarlijk! Hij viel me niet aan en sprong me niet omver. Ze waren verbluft, hadden niet verwacht dat ik hem aan de lijn zou krijgen!' Hilly bloost ervan.

'Altijd leeuwentemmer geweest, jij! Iedereen capituleert, tegen jou is niet te vechten!' Siem lijkt zowaar trots op Hilly; dat staat hem goed.

Hilly schudt haar haar naar achteren. 'Ik ben er nog niet, hoor, want toen moesten we hem in de auto van Raf zien te krijgen. Hij pieste eerst nog bij ons in het kantoor, terwijl het druk was aan de balie. Je wilt niet weten wat een opmerkingen de mensen dan maken! Toen kwam ik op het idee om een rookworst te halen; nou zeg, dat was scoren. Kat in 't bakkie! Toen liep hij zo achter me aan, en – hup – de auto in!'

'Toch niet die hele worst, hè?' protesteert Siem.

Hilly schiet in de lach, ze kijkt om en haar ogen glimmen.

Als ze klaar is, borstelt ze haar handen onder de spetterende kraan schoon, en terwijl de hond braaf op het deurmatje zit, zet ze koffie. Koffie verkeerd, met warme volle melk uit een steelpannetje. Dat doet ze speciaal voor Siem, want die mag wel wat aankomen. Als de melk opschuimt, blaast ze hem terug en dan giet ze hem in haar favoriete kopjes: vintage boerenbont van de een of andere rommelmarkt. Matthy weet niet hoe ze het voor elkaar krijgt, maar rond Hilly ordent zich het bestaan tot dragelijk. Zij zorgt, zonder dat ze er iets voor hoeft te doen, voor een zekere lichtheid. Zonder haar is het huis een bende, met Hilly heerst er een prettige opgeruimdheid.

Er is zelfgebakken cake – cake bakken is therapie voor Siem. De hond krijgt een droge boterham. Hij eet schrokke- rig en toch voorzichtig uit Hilly's hand. Maar als Siem wil op- staan, gromt hij. Siem trekt ijlings zijn benen op de bank en Matthy zegt dat ze voorlopig geen toenadering gaat zoeken. Hilly klinkt moederlijk: 'Hij is banger dan wij allemaal bij el- kaar.'

Siem zucht: 'De wereld vergaat en wat doet Hil? Ze redt een hond.'

Het klinkt niet snerend, maar toch zit er iets neerbuigends in zijn stem. Hilly wordt daar niet boos om, ze weet niet eens hoe dat moet. Ze aait eerst de hond over zijn kop en dan Siem over zijn been.

'Ik beperk me tot de klussen die ik tot een goed einde kan brengen. Er zijn belangrijker dingen, dat weet ik, maar ik ga niet vechten met de Russen. Ik overschat mezelf niet, ik doe gewoon wat er op mijn weg komt.'

Siem klopt zijn broek af. 'Intussen zitten wij hier met een kop vol zorgen, geen idee waar jij mee bezig bent.' Dat is een verwijt.

'Ja, dat zie ik. Je kwam op de fiets, dat hele eind!' Hilly draait zich naar Matthy, maar die zoekt nog uitstel: 'Waarom is die